

Asia: VN/12187/2020

Maksuvälinepetosdirektiivin täytäntöönpano

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Mietinnössä ehdotetuilla muutoksilla on tarkoitus panna täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/713 muihin maksuvälineisiin kuin käteisrahaan liittyvien petosten ja väärennösten torjunnasta. Suomen lainsäädäntö vastaa rangaistavuuden osalta suurelta osin direktiivin velvoitteita. Mietinnössä ehdotetaan muutettavaksi rikoslain 37 lukua. Säännökset, joita ehdotetaan muutettaviksi koskevat maksuvälinepetosta, törkeätä maksuvälinepetosta, maksuvälinepetoksen valmistelua, määritelmiä ja oikeushenkilön rangaistusvastuuta. Lukuun ehdotetaan lisättäviksi maksuvälinerikosta sekä sen törkeää ja lievää tekemuotoa koskevat pykälät. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan viimeistään 31. toukokuuta 2021.

Direktiivin tavoitteina on tukea maksupalveluiden luotettavuutta ja maksuvälinepetosten torjumista. Petokset ovat usein valtioiden rajoja ylittäviä. Direktiivin tavoitteena on myös määritellä maksuvälinerikokset teknologianeutraalisti. Ottaen huomioon direktiivin tavoitteet, lausunnonantaja kannattaa esitettyjä muutoksia ja kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin.

Esitykseen sisältyy direktiivistä johtuvia rangaistusasteikon korotuksia. Törkeän maksuvälinepetoksen enimmäisrangaistus ankaroituisi nykyisestä neljästä vuodesta viiteen vuoteen vankeutta. Vastaava enimmäisrangaistus säädettäisiin törkeästä maksuvälinerikoksesta. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi eräiden nykyisin maksuvälineisiin sovellettavien rikoslain yleisten säännösten (esim. varkaus, väärennys) sijasta vastaavista teoista rikoslain 37 lukuun maksuvälineisiin sovellettavat erityissäännökset. Lausunnonantaja pitää valittua tekniikkaa kannatettavana verrattuna yleisten säännösten ankaroittamiseen.

Lausunnonantaja kannattaa 37 luvun 8 §:n 1 momentin 2 kohtaan ehdotettua selkeytystä, joka ei muuttaisi rangaistavuuden alaa tai edellytyksiä nykyiseen verrattuna.

Lausunnonantaja toteaa, että 37 luvun uudessa 12 §:ssä 1 momentin 3 kohdassa ja 2 momentissa omaksuttu tekniikka, jossa 1 momentin 3 kohdassa säädettäisiin laittomasti hankitun maksuvälineen luovuttamisesta ja 2 momentissa ei-laittomasti hankitun maksuvälineen luovuttamisesta, on sangen hankalasti hahmottuva pelkästään säännöstekstin perusteella. Yksityiskohtaisissa perusteluissa asia on avattu.

Mietinnön mukaan Suomessa poliisiviranomaisen tietoon on viimeisinä vuosina tullut vuositasolla n. 6.000 maksuvälinepetosta. Mietinnössä on arvioitu, etteivät ehdotetut lakimuutokset merkittävästi lisäisi käsiteltävien tapausten määrää eivätkä siten vaikuttaisi viranomaisten työmäärään tai rikosprosessin kustannuksiin.

Mietinnössä on (sivulla 62) nostettu esiin, että rangaistusasteikkojen muuttaminen johtaisi eräiden rikosten osalta siihen, että sakkomenettelyn käytön ala supistuisi. Lausunnonantajan käsityksen mukaan sakkomenettelyn käytön supistuminen johtaisi siihen, että useampi teko tulisi käsiteltäväksi käräjäoikeudessa. Mietinnössä on todettu, että muutos ei olisi merkittävä. Lausunnonantaja toteaa tämän osalta, että mietinnössä ei ole esitetty perusteita arvion tueksi. Jotta olisi mahdollista arvioida, lisääntyisikö oikeuslaitoksen työmäärä sakkomenettelyn jäädessä käyttämättä, olisi tiedossa oltava sakkomenettelyn käytön laajuus voimassa olevan lain puitteissa.

Esityksessä ei ole ehdotettu säädettäväksi siirtymäsäännöksiä. Lausunnonantaja huomauttaa, että eräiden säännösten kokoaminen muista rikoslain luvuista rikoslain 37 lukuun, uudet säännökset ja uudet rangaistusasteikot aiheuttanevat siirtymävaiheessa ylimääräistä työtä niin syyteharkinnassa kuin tuomioharkinnassa. Erityisesti tämä tilanne lienee edessä silloin, kun käräjäoikeuden käsiteltäväksi tulevat teot sijoittuisivat ajallisesti muutoslain voimaantulon aikoihin tai mahdollisesti sen molemmin puolin. Uudet säännökset aiheuttanevat myös tarvetta uudelleen pohdinnoille erilaisissa lainkonkurrenssitilanteissa, mikä myös lisännee käräjäoikeuksien työmäärää hetkellisesti.

Nuotto Antero
Pirkanmaan käräjäoikeus